

Received / Makale Geliş Tarihi 07.08.2023
Published / Yayınlanma Tarihi 26.10.2023
Volume / Issue (Cilt/Sayı)-ss/pp 10(100), 2761-2783

Research Article / Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.10042339

Doç. Dr. Yücel Yazgın

<https://orcid.org/0000-0003-3489-771X>

Yakın Doğu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Plastik Sanatlar Bölümü, Lefkoşa / KIBRIS
ROR Id: <https://ror.org/02x8svs93>

Mısır'dan Yakın Doğu Ve Anadolu'ya Kanatlı Güneş Diski Görsel Analizleri

Visual Analysis of Winged Sun Disc from Egypt to the Near East and Anatolia

ÖZET

Araştırmada, Mısır, Levant, Mezopotamya, Anadolu ve Kıbrıs'ta yaşam sürdürmüş uygarlıkların farklı malzeme ve formlar üzerine çizdikleri, kazıdıkları veya rölyef tekniği ile oluşturdukları kanatlı güneş disklerinin görsellerinin araştırmacı tarafından yapılan betimlemeleri üzerinden analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda kategorik olarak incelenmeleri amaçlanmıştır. Kanatlı güneş disklerinin arkeoloji bilimi ışığında yapılan incelemelerinden farklı olarak görsel strüktür yapılarının incelenmesi önemlidir. Araştırmanın evrenini kanatlı güneş diskleri oluşturmaktadır. Evreni temsil eden örneklem ise British Museum koleksiyonunda bulunan değişik formlarda materyaller üzerine, farklı imge ve tekniklerle çalışılan kanatlı güneş diskleri olarak belirlenmiştir. Nitel araştırma yöntemi kapsamında, araştırmada kanatlı güneş diskleri, ikonografik ve içerik analizi yoluyla incelenerek kategoriler oluşturulmuştur. Kategorileştirme yapabilmek için, hem ikonografik hem de içerik çözümleme teknikleri kullanılmıştır. Ayrıca çalışmanın örneklemini oluşturan görseller "görsel analiz yöntemi" kullanılarak analiz edilmiştir. Analizler sonucunda Mısır, Levant, Mezopotamya, Anadolu ve Kıbrıs'ta hüküm sürmüş farklı uygarlıklar dönemlerinde 3000 yıllık kullanım ömrüne sahip kanatlı güneş disklerinin görsel analizleri sonucunda 3 kategori belirlenmiştir. Saptanan 3 kategori, 13 alt kategori, bazı alt kategorilerde 28 tema, 28 temada 24 mod ve 1 alt mod oluşturulmuştur.

Sonuç olarak kanatlı güneş disklerinin farklı maddelerden oluşan değişik formlardaki yüzeyler üzerine çalışıldıkları söylenebilir. Ayrıca rölyef, resim ve çukur kazıma (gravür) teknikleri uygulanarak çalışılmışlardır. Yapımlarında kullanılan teknik farklılıklar yanında strüktürel çeşitlilik de gösterdikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kanatlı güneş, Görsel analiz, Yakın Doğu, Mısır, Güneş disk.

ABSTRACT

In the research, the visuals of the winged sun disks, which the civilizations that lived in Egypt, the Levant, Mesopotamia, Anatolia and Cyprus drew, engraved, or created with the relief technique, on different materials and forms, were analyzed based on the descriptions made by the researcher. As a result of the analyzes made, it was aimed to examine them categorically. It is important to examine the visual and structural aspects of winged sun disks, in contrast to the archaeological studies conducted on them. The universe of the research is formed by winged sun disks, while the sample representing this universe consists of winged sun disks worked on different materials in various forms and techniques, found in the collection of the British Museum. Through an interpretive qualitative research method, the winged sun disks were examined through iconographic and content analysis to create categories. Both iconographic and content analysis techniques were used to establish categorization. Additionally, the visual images comprising the sample were analysed using the "visual analysis method." As a result of the analyses, three categories were identified based on the visual analysis of winged sun disks with a usage span of 3000 years during the periods of different civilizations that ruled in Egypt, the Levant, Mesopotamia, Anatolia, and Cyprus. These three categories formed 13 subcategories, with 28 themes, 24 modes within those themes, and 1 sub-mode. In conclusion, it can be stated that winged sun disks work on surfaces made of different materials and in various forms. They were crafted using relief, painting, and engraving techniques. In addition to the differences in techniques used, they exhibited structural diversity.

Keywords: Winged sun, Visual analyses, Near East, Egypt, Sun disk.

1. GİRİŞ

Kanatlı güneş diski çizim ve rölyefleri; Mısır'dan başlayarak; Levant bölgesi, Mezopotamya, Kıbrıs, Anadolu ve İran kültürlerinde yapılmıştır. Simgenin ilk kullanımı MÖ 2618-2181 tarihleri arasında Mısır'daki eski krallık döneminde. Mısır kanatlı diskinin ilk tanımlaması Şahin Tanrısı Horus'a dayandırılan 'Behdety' ve ikinci olarak da Edfu efsanesinde 'Büyük Uçucu'ya dayandırılan 'Epy-wr'dir. Orta krallık döneminden itibaren ise dikili taşlarda ve tapınak girişlerinde koruma simgesi olarak kullanılmıştır (Michaux-Colombot, 2008). Kanatlı güneş diskinin Mısır dışındaki ilk örnekleri Orta Bronz Çağında Suriye ve Anadolu'da görülmüştür (Cornelius, 2014). Kanatlı güneş diski kullanıldığı kültürlerde sadece şekli açısından değil ona yüklenen anlamlar açısından da değişiklik göstermiştir. Mısır'da Güneş ve kralla ilişkilendirilen kanatlı güneş diski, başka kültürlerde Tanrılarla, özellikle de panteonların baş tanrıları ile ilişkilendirilmiştir. Asur uygarlığında kanatlı güneş diski, Güneş Tanrısı Samas ve Assur'un savaşçı yönüyle ilişkilendirilerek onun antropomorfik bir temsili de eklenmiştir. Babil geleneksel kültüründe Güneş kendi sembolüne sahiptir. Kanatlı güneş diski ise Asur etkisi altında; Marduk'un küreği, Sin'in hilal ayı, çalı benzeri bir bitki veya bir rozetle birleştirilmiştir. Suriye'de ise Asur ve Babil'deki panteonların baş tanrıları için kullanılmasından esinlenerek, diğer çeşitli büyük tanrıların amblemleri veya resimleriyle birleştirilerek kullanılmıştır. Yahuda'da, kraliyet devlet idaresinin seramik kaplarında kullanılan kanatlı güneş diskinin Sam'al ile yakın üslupsal benzerliği, onun da ilahi bir sembol olarak kullanıldığını ve muhtemelen Yahvey'i Batı Asya'daki kullanımına benzeterek temsil ettiğini düşündürmektedir. Dokuzuncu yüzyıldan altıncı yüzyıla kadar, Levant'ta başlıca tanrıların amblemi olarak kullanılan kanatlı güneş diskinin kompozisyondaki yüksek konumu, onun büyük tanrılar için kullanılmasına ilham vermiş olabilir. Ayrıca birkaç büyük tanrı için aynı ikonun kullanılması tektanrıcılığın yükselişine katkıda bulunmuş olabilir (Suter & Uehlinger, 2005). Kanatlı güneş diskinin farklı materyaller üzerine, farklı biçimlerde ve farklı tekniklerde yapılmış olması, geniş coğrafyada, farklı kültürlerde ve değişik amaçlarla kullanılmasından kaynaklanabilir.

Araştırmanın amacı, ilk örneklerine Mısır'ın Eski Krallık döneminden günümüze kalan arkeolojik eser buluntuları üzerinde görülen ve British Museum'da sergilenmekte olan kanatlı güneş disklerinin görsel yapılarını analiz etmektir. Ayrıca Mısır'da kullanılmaya başlayan bu simgenin; Mısır, Levant, Mezopotamya, Kıbrıs, Anadolu ve İran'da kullanım nedenleri ve uğradığı biçimsel değişiklikleri saptamak da amaçlanmıştır. Saptanan biçimsel değişikliklerden yararlanılarak kanatlı güneş disklerinin kategorik olarak incelemesi amaçlanmıştır.

Eski Mısır uygarlığında kullanılmaya başlayıp Levant, Mezopotamya, Kıbrıs, Anadolu ve İran coğrafyalarını kapsayan, geniş bir bölgeye yayılan kanatlı güneş disklerinin arkeoloji disiplini dışında, görsel sanatlar disiplini ile görsel açıdan analiz etmenin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu geniş coğrafyadaki farklı kültürler tarafından değişik imgelem biçimleri ve tasarımlarla, yapım malzemesi çeşitlilik gösteren formlar üzerine çalışılan kanatlı güneş disklerinin görsel özellikleri ile kategorik analizlerinin ilk defa yapılacak olması da önem arz etmektedir.

1.1. Yöntem

Bu araştırma nitel bir durum çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Mısır, Levant, Mezopotamya, Kıbrıs, Anadolu ve İran coğrafyalarında kullanılan ve British Museum koleksiyonunda bulunan arkeolojik buluntular üzerindeki kanatlı güneş diskleri örneklem olarak seçilmiştir. Bu görüntüler, ikonografik ve içerik analizi yoluyla incelenerek kategorilere ayrılmıştır. Nitel bir araştırma tekniği olan ikonografik yaklaşım, günümüz toplumlarında artık mevcut olmayan motiflerin, alegorilerin ve kişiselleştirmelerin alışlagelmiş anlamlarını ortaya çıkarmak için kullanılmaktadır. Bu yaklaşım, ikonografik olarak nitelendirilen imgelerin ilişkilendirildiği toplum, izleyici, tarih ve dönem bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini vurgular. İçerik analizi ise görüntülerin bilimsel geçerliliğini sağlamak için görüntülerin kodlanarak veya kod kullanılarak açıklanmasını içerir. Böylece araştırmacının çalışılan konu hakkında önyargısız olarak gerçeğe yaklaşmasını sağlayan bir tekniktir (Duncum, 2019, 12). Bu nedenlerle bu araştırmada hem ikonografik hem de içerik çözümleme teknikleri kullanılmıştır. Ayrıca çalışmanın örneklemine oluşturan görsellerinin araştırmacı tarafından yapılan betimlemeleri üzerinden "görsel analiz yöntemi" kullanılarak analizleri yapılmış ve kategoriler oluşturulmuştur.

1.2. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın konusu, Mısır, Levant, Mezopotamya, Kıbrıs, Anadolu ve İran kültürlerinde farklı formlarda, farklı malzemeler üzerine boyama veya rölyef teknikleri ile çalışılmış ve British Museum'da sergilenen arkeolojik kanatlı güneş diskleri ile sınırlıdır. Yukarıdaki sınırlamaya ek olarak, kanatlı güneş

disklerinin orijinallerine ulaşamayıp, kanatlı güneş disklerine ait görsellerin, müzenin konu ile ilgili web sayfasından alınması da bir diğer sınırlılıktır.

1.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni kanatlı güneş diskleridir. Örneklemi ise British Museum koleksiyonunda bulunan değişik formlarda materyaller üzerine, farklı imge ve tekniklerle çalışılan kanatlı güneş disklerinden oluşmaktadır.

2. KANATLI GÜNEŞ DİSKLERİNİN GÖRSEL ANALİZLERİ

Araştırmanın örnekleme kapsamına giren 108 kanatlı güneş diskinin; çalışma teknikleri, üzerine çalışıldıkları yüzeyler (zeminler) ve görsel yapılarının tasarımında kullanılan imgeler açısından kategorik incelemesi yapılmıştır. Oluşturulan kategori, alt kategori, tema, mod ve alt mod'ların her birine birer örnek sunulmuştur.

2.1. Çalışma Teknikleri Kategorisi İçin, Kanatlı Güneş Diski Görsel Analiz Örnekleri

2.1.1. Çizim (Resim) Tekniği

Stel üzerine kahverengi, siyah ve yeşil renklerle çizilmiş kanatlı güneş diskinin güneşi ortada yeşil renkli dairedir. Güneş diskinin iki yanından aşağıya sarkan ve yükselmiş iki kobra siyah ve yeşil renklerle boyanmıştır. Üst kısımları stelin yay formuna uygun yay şeklindeki simetrik kanatlar, yukarıdan aşağıya üç kademeli olarak çizilmiştir. Birinci kademe kanat uzunluğunun dörtte biri uzunluğunda siyah kontur çizgili ve içi yeşil boyanmıştır. Kanat uzunluğunun yarısına uzanan ikinci kademe, diske yakın kısmı dardan başlayıp uç kısmı genişleyerek yukarıya yay çizgileriyle sınırlandırılmıştır. Kontur çizgileri siyah içi kahverengidir. Diske yakın kısmı dardan başlayıp kanat uzunluğunun yarısını kapsayacak şekilde yukarıya yay siyah çizgileriyle sınırlandırılan üçüncü kademede telek tüylerini betimleyen; açılı, yeşil renkli bantlar çizilmiştir. Zemini açık kahverengidir.

	Yükseklik	37 cm	
	Genişlik	25.5 cm	
	Derinlik	2 cm	
	Ağırlık	0.64 kg	
Görsel 1. Mısır 26. Hanedan dönemi.		Görsel 1. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.1.2. Kazıma Tekniği

Stel üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada daire şeklindedir. Kanatlar stelin üstteki yay formuna uygun iki kademeli ve büyük ölçülü olarak kazınmıştır. Birinci kademe sade ve baştan sona eşit genişliktedir. İkinci kademe dardan genişçe doğru ve telek tüylerini betimleyen çizgilerle taranmıştır.

	Yükseklik	65.5 cm	
	Genişlik	41 cm	
	Derinlik	12 cm	
	Ağırlık	35 kg	
Görsel 2. Mısır Ramesside dönemi.		Görsel 2. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.1.3. Maden İşleme Tekniği

Altın madeni kolye üzerindeki kanatlı güneş diskinin güneşi tümsek dairedir. Kanatlar iki yanda güneş diskinin doğrudan bağlantısı olmayan, üstten ve alttan yay şeklinde, ayrıntısız tek parçadan oluşmaktadır.

	Yükseklik	0.9 cm	
	Genişlik	0.45 cm	
	Derinlik	0.2 cm	
	Ağırlık	-	
Görsel 3. Mısır Yeni Krallık dönemi.		Görsel 3. Ayrıntı. (Pendant British Museum, t.y.)	

2.1.4. Rölyef Tekniği

Stel üzerine Güneş Tanrısı Şamaş'ın kanatlı diski rölyef olarak çalışılmıştır (Stela | British Museum, n.d.). Güneş diski ortada daire ve etrafında çember olarak kazınmıştır. Diskin ve kanatların yarılarının üst kısmında, ortası hafif yay, uçları parşömen formunda yukarıya kıvrık bir çizgi vardır. Güneş diskinin kanatları iki yana simetrik olarak, dardan-genişe, alt ve üst sınırları dışa doğru hafif açılı olarak çalışılmıştır. Her bir kanatta diskten dışa doğru altı yükselti çizgi ve beş çukur çizgi bulunmaktadır.

Kuyruk diskin altına doğru kanatlara benzer şekilde, yine altı yükselti çizgi ve beş çukur çizgiden oluşturulmuştur.

	Yükseklik	58 cm	
	Genişlik	46 cm	
	Derinlik	25 cm	
	Ağırlık	-	
Görsel 4. Irak Babil uygarlığı.		Görsel 4. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.2. Üzerine Çalışıldıkları Uygulama Yüzeyleri (Zeminler) Kategorisinde Taş Yüzeyler Üzerine Çalışılan Kanatlı Güneş Diskleri İçin Görsel Analiz Örnekleri.

2.2.1. Damga Mühür Üzerine

Damga mühür üzerine, ortada kral tacına benzer formda aşağıya doğru beş hüzmeye ile kanatlı güneş diski kazınmıştır. Kanatlar 45 derecelik açılarla, iki yana kalkık, kartal kanatlarının oldukça realistik imgelemleri şeklinde kazınmıştır. Kanatların ortasında ve güneş imgesinin üstünde yıpranmış olmasına rağmen kartalın başı görülmektedir. Alt kısmında ise kuyruğunu ifade edecek açılı çizgiler kazınmıştır.

	Yükseklik	32 cm	
	Genişlik	27 cm	
	Derinlik	19 cm	
	Ağırlık	-	
Görsel 5. Kıbrıs Arkaik dönem.		Görsel 5. Ayrıntı. (Stamp-Seal (?); Amulet (?) British Museum, t.y.)	

2.2.2. Duvar Üzerine

Duvar rölyefi olarak çalışılan kanatlı güneş diskinin güneşi, içinden Güneş Tanrısı Şamaş yükselen bir çember olarak, iki yana simetrik olarak uzanan kanatların ve aşağıya uzanan kuyruğun ortasına kazınmıştır (Wall Panel; Relief | British Museum, n.d.). Şamaş olduğu düşünülen tanrının sol elinde yüzük vardır. Sağ eli sakalının önüne doğru yukarıya kaldırılmıştır. Güneş diski çemberinin üst kısmında iki ucu parşömen şeklinde kıvrılmış disk formuna uyumlu yay bir çizgi vardır. Geniş kanatlar içten dışa doğru üç kademelidir. İlk iki kademede tüyleri temsil eden hafif dalgalı dokuzar, üçüncü kademede ise sekiz yer düzleme paralel çizgi kazınmıştır. Kuyruk dardan geniş yelpaze şeklinde ve yukarıdan aşağıya doğru iki kademeli olarak tasarlanmıştır. Birinci kademede on, ikinci kademede on beş hafif dalgalı çizgi bulunmaktadır.

	Yükseklik	195 cm	
	Genişlik	432.8 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 6. Irak Asur uygarlığı.		Görsel 6. Ayrıntı. (Wall Panel; Relief British Museum, t.y.)	

2.2.3. Skarap (bok böceği) Üzerine

Skarap üzerine çalışılmış kanatlı güneş diski, ortada Güneş'i temsil eden üstten geniş, alta doğru daralan yamuk şekli ile onun sol ve sağına simetrik olarak aşağıya dönük yay şeklinde iki kanatla kazınmıştır. Kanatlar üzerinde üçer çentik açılmıştır. Ayrıca güneş diskini temsil eden yamuk şeklin altında yaklaşık 45 derece açılı, üzerinde ayrıntı bulunmayan, iki ince kanat çalışılmıştır.

	Yükseklik	2.2 cm	
	Genişlik	1.8 cm	
	Derinlik	1 cm	
	Ağırlık	-	
Görsel 7. Kıbrıs Arkaik dönem veya Fenike uygarlığı.		Görsel 7. Ayrıntı. (Scarab British Museum, t.y.)	

2.2.4. Silindir Mühür Üzerine

Silindir mühür üzerindeki kanatlı güneş diski çalışma alanına dikey olarak çalışılmıştır. Güneş diski ortada bir tümsek daire etrafında sekiz tümsek oval ile onları çevreleyen bir çember olarak betimlenmiştir. Kanatlar sol ve sağa simetrik olarak yerleştirilmiştir. Kanatların sağ tarafları düz çizgi şeklindedir. Diske yakın kısımları geniş, uçlarına doğru yay şekli ile daralmaktadır. İki bölümden oluşan kanatların diske yakın ve sağdaki küçük kısmı düz yüzeylidir. Bu bölmenin solunda diske temas edecek şekilde başlayıp onu saran geniş ve yay kısımda, kanat tüylerini betimleyen çizgiler kazınmıştır. Tüy betimleyici çizgiler

güneş diskine yakın tarafta yaklaşık 80 derece açı ile başlayıp kanadın en ucunda, kanadın sağdaki sınır çizgisini oluşturan çizgiye paralel konuma ulaşmaktadır. Bu çizgilerden güneş diskine yakın olanlar kısa boylu, disken uzaklaştıkça boyları uzayarak kuşkanadı formunun yay şeklini oluşturmaktadırlar.

	Yükseklik	2.76 cm	
	Çap	1.06 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 8. Eski Babil veya Hitit uygarlığı.		Görsel 8. Ayrıntı. (Cylinder Seal British Museum, t.y.)	

2.2.5. Stel Üzerine

Stel üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada daire şeklindedir. İki yanında yükselmiş pozisyonda iki kobra vardır. Kanatlar iki yana simetrik olarak, üst sınırları stelin formuna uygun yay şeklindedir. Alt kısımları hafif dalgalı ve yukardan-aşağıya üç kademeli olarak kazınmıştır. Kanat uzunluğunun üçte birine gelen birinci kademe sadedir. İkinci ve üçüncü kademelerin solda olanları sağdan-sola, sağdakiler soldan-sağa yaklaşık 45 derecelik çizgilerle taranmıştır.

	Yükseklik	67 cm	
	Genişlik	41 cm	
	Derinlik	8.5 cm	
	Ağırlık	50 kg	
Görsel 9. Mısır Geç Dönem.		Görsel 9. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.3. Üzerine Çalışıldıkları Uygulama Yüzeyleri (Zeminler) Kategorisinde Kemik Yüzeyler Üzerine Çalışılan Kanatlı Güneş Diskleri İçin Görsel Analiz Örneği.

Kovroid üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi; ortada, yarım daire şeklindedir. Kanatlar iki yana simetrik şekilde yalın olarak, aşağıya yönelen yaylar şeklindedir. Her iki kanadın altında ikişer tane kutsal engerek (Uraeus) kazınmıştır (Cowroid | British Museum, n.d.).

	Yükseklik	0.54 cm	
	Genişlik	1.08 cm	
	Uzunluk	1.74 cm	
	Ağırlık	-	
Görsel 10. Mısır yeni Krallık dönemi.		Görsel 10. Ayrıntı. (Cowroid British Museum, t.y.)	

2.4. Üzerine Çalışıldıkları Uygulama Yüzeyleri (Zeminler) Kategorisinde Ahşap Yüzeyler Üzerine Çalışılan Kanatlı Güneş Diskleri İçin Görsel Analiz Örnekleri.

2.4.1. Kapı Üzerine

Ahşap naos kapısı üzerine çalışılmış kanatlı güneş diskinin güneşi, ortada yaklaşık yarım daire şeklindedir. Uzun kanatlar, üstten ve alttan düz, yan taraflarından yay şeklindedir. İçten-dışa ve yukardan-aşağıya üç kademeli olarak ahşap üzerine kazınan kanatların birinci kademeleri her iki taraftan da düz yüzeylidir. İkinci ve üçüncü kademelerinde tüyleri betimleyen çizgiler kazınmıştır. Alt tarafta kısa olan çizgiler yan tarafa gittikçe uzamaktadır.

	Yükseklik	28.4 cm	
	Genişlik	25.3 cm	
	Derinlik	3.6 cm	
	Ağırlık	1.313 kg	
Görsel 11. Mısır 27. Hanedan dönemi.		Görsel 11. Ayrıntı. (Naos; Door British Museum, t.y.)	

2.4.2. Tabut Üzerine

Kanatlı güneş diski, ahşap tabut üzerine; siyah, kahverengi, yeşil, beyaz ve mavi renklerle çalışılmıştır. Güneş diski ortada, içi kahverengi, konturu ise siyah renkle boyanmış daire olarak betimlenmiştir. Yukardan-aşağıya altı kademeli olarak çizilen uzun kanatlar diskin iki yanına simetrik olarak boyanmıştır. Kanatların üstten birinci kademesi, çizgisel olarak, kahve renkli ardışık yaylardan oluşturulmuştur. İkinci kademe dardan geniş doğru, genişleyen uç kısmı aşağıya kıvrık, açılı külrenge çizgilerle taranmış, siyah zeminlidir. Üçüncü kademe, baştan sona aynı genişlikte olan beyaz renkli uç kısmı aşağıya dönük yay şeklinde ince bir bant olarak boyanmıştır. Dördüncü kademe, dardan geniş doğru, genişleyen uç kısmı aşağıya kıvrık, açılı siyah çizgilerle taranmış, yeşil zeminlidir. Beşinci kademe, baştan sona aynı genişlikte

olan beyaz renkli uç kısmı aşağıya dönük yay şeklinde ince bir bant olarak boyanmıştır. Altıncı kademe üst sınır çizgisi yay, alt çizgisi düz biçimde çizilmiş ve maviye boyanmıştır.

	Yükseklik	109 cm	
	Genişlik	27 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 12. Mısır Greko-Romen dönemi.		Görsel 12. Ayrıntı. (Coffin British Museum, t.y.)	

2.5. Üzerine Çalışıldıkları Uygulama Yüzeyleri (Zeminler) Kategorisinde Madeni Yüzeyler Üzerine Çalışılan Kanatlı Güneş Diskleri İçin Görsel Analiz Örnekleri.

2.5.1. Tas (Bronz) Üzerine

Tas üzerine çalışılmış kanatlı güneş diskinde ortada, güneşi temsil eden tümsek oval ve etrafında altı açık çizgisel bir oval olarak betimlenmiştir. Güneş'i temsil eden bu imgenin hemen üst kısmına benzeri tekrarlanmıştır. Kanatlar üstten düzgün bir dairenin yaklaşık altıda biri ölçüsünde güneş imgesinin sol ve sağına simetrik olarak çalışılmıştır. Kanatların boylarının tümü en üstten kesintisiz bir çizgi ile sınırlandırılmıştır. Kesintisiz çizginin hemen altındaki iki çizgi boylarının yaklaşık beşte üçüne kadar ikili, sonraki beşte birde birleşik tek çizgi ve uç kısımlarında kalan beşte birde genişletilerek kanat imgesine dönüştürülmüş şekilde çalışılmıştır. Altındaki iki çizgi ise beşte dördlük kısımlarına kadar ikili, sonlarındaki beşte birlik kısımlarında ise en alttaki iki çizgiye ayrılarak üç çizgi şeklinde çalışılmıştır. Üstten üçlü, alttan ikili çizgiler arasına yerleştirilen, güneş diskine yakın kısımlarda dar, uç kısma ilerledikçe genişleyerek kanat biçimini oluşturan imge yerleştirilmiştir. Kanat formunun güneş diskine yakın kısımları yaklaşık 45 derecelik çizgilerle, genişleyip kanat formu oluşturan kısımları ise çerçeve çizgilere paralel çizgilerle taranmıştır. Kanat biçimlerinin devamında kalan yaklaşık on ikide birlik kısımlar ise yer düzleme paralel çizgilerle taranmıştır. Üst kısımda güneş diskini temsil eden ikinci diskin sol ve sağına simetrik olarak yukarıya doğru açık ve güneş diskinden uzaklaştıkça genişleyen iki kanat çalışılmıştır. Güneş diskine yakın küçük kanatlar düz yüzeyli, dıştakiler ise enine çizgilerle taranmıştır. Kanatlı güneş diskinin altına ortalanmış şekilde, dokuz üçgen, dar kısımları aşağıya yönelik olarak çalışılmıştır. Bunların her birinin ucuna stilize insan figürü yapılmıştır.

	Yükseklik	2.85 cm	
	Çap	21.7 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 13. Fenike uygarlığı.		Görsel 13. Ayrıntı. (Bowl British Museum, t.y.)	

2.5.2. Kolye (Altın) Üzerine

Kolye üzerindeki kanatlı güneş diskinin güneşi tümsek dairedir. Kanatlar iki yanda güneş diskine doğrudan bağlantısı olmayan, üstten ve alttan yay şeklinde, ayrıntısız tek parçadan oluşmaktadır.

	Yükseklik	0.9 cm	
	Genişlik	0.45 cm	
	Derinlik	0.2 cm	
	Ağırlık	-	
Görsel 14. Mısır Yeni Krallık dönemi.		Görsel 14. Ayrıntı. (Pendant British Museum, t.y.)	

2.6. Üzerine Çalışıldıkları Uygulama Yüzeyleri (Zeminler) Kategorisinde Fayans Yüzeyler Üzerine Çalışılan Kanatlı Güneş Diskleri İçin Görsel Analiz Örneği.

Göğüs kolyesi üzerine çalışılmış kanatlı güneş diskinin ortasında bok böceği, yukarısında sarı renkle boyanmış tümsek daire şeklinde güneş diski vardır. Diskin iki yanında yükselmiş, dışa bakan ve boyunları şişirilmiş iki kobra vardır. Gövdeleri sarı, boyunlarının şişirilmiş kısımları ile başları mavi boyalıdır. Diskin sol ve sağına simetrik olarak çizilmiş kanatlar yukarıya kalkık yay (yelpaze) şeklinde içten-dışa üç kademeli olarak mavi renkte yapılmıştır. Kanatların birinci kademeleri düz, diğer iki kademesi tüyleri betimleyen ve içten dışa hafifçe genişleyen çizgilerden oluşmaktadır. Kanatların altında simetrik olarak iki tane göz vardır.

	Yükseklik	4.48 cm	
	Genişlik	6.6 cm	
	Derinlik	0.7 cm	
	Ağırlık	-	
Görsel 15. Antik Mısır uygarlığı.		Görsel 15. Ayrıntı. (Pectoral British Museum, t.y.)	

2.7. Kanatlı Güneş Disklerinde Kullanılan İmgeler Kategorisinde, Kanatları Oluşturan Kademelere Göre Görsel Analiz Örnekleri.

2.7.1. Bir Kademeli Kanatlılar

Stel üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada daire şeklindedir. Güneş diskinin iki yanında aşağıya sarkmış ve yükselmiş pozisyonda iki kobra vardır. Kanatlar iki yana simetrik olarak, üst sınırları stelin formuna uygun yay şeklindedir. Tek parça kanatlar düz yüzeyledir.

	Yükseklik	97 cm	
	Genişlik	35.5 cm	
	Derinlik	6 cm	
	Ağırlık	-	
Görsel 16. <i>Mısır Ptolemy II veya III dönemi.</i>		Görsel 16. <i>Ayrıntı.</i> (Stela (Egyptian) British Museum, t.y.)	

2.7.2. İki Kademeli Kanatlılar

Stel üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada kabartma daire şeklindedir. Kanatlar iki yana simetrik olarak, üst sınırları stelin formuna uygun yay şeklinde ve yukarıdan aşağıya iki kademelidir. Kanatların alt sınırı üst sınırdaki yay çizgiye uyumludur. Birinci kademe genişten dara doğru, ucu yukarıya yaydır. İkinci kademelinin alt kısmında telek tüylerini betimlemek için kanat uzunluğunun yaklaşık yarısına kadar yarım daireler, geriye kalan üçte birlik kısmında ise uçları sivri yay çizgili üçgen benzeri formlar kazınmıştır.

	Yükseklik	146 cm	
	Genişlik	90 cm	
	Derinlik	29 cm	
	Ağırlık	-	
Görsel 17. <i>Mısır 18. Hanedan dönemi.</i>		Görsel 17. <i>Ayrıntı.</i> (Stela British Museum, t.y.)	

2.7.3. Üç Kademeli Kanatlılar

Stel üzerine kahverengi, beyaz, siyah ve mavi renklerle çizilmiş kanatlı güneş diskinin güneşi ortada kahve renkli dairedir. Güneş diskinin iki yanından aşağıya sarkan ve yükselmiş kahve renkli iki kobra çizilmiştir. Üst ve alt kısımları stelin yay formuna uygun yay şeklindeki simetrik kanatlar, yukarıdan aşağıya üç kademelidir. Birinci kademe üstten hafif dalgalı alttan yay şeklinde yaklaşık aynı genişlikte ucu sivri olarak çizilmiştir. Zemini açık kahverengi ile boyanan kısım üzerinde koyu kahve renkli noktalar iki sıra halinde dizilmiştir. İkinci kademe, başlangıç kısmı dar, uca doğru aşağı ve yukarıya yay şeklinde genişleyen biçimde, siyah renkli olarak çizilmiştir. Uzunluğunun dörtte üçünden itibaren alt kısma tüyleri betimlemek için açık kahverengi zemin üzerine siyah uzantılar çizilmiştir. Üçüncü kademe, dardan geniş doğru, aşağı ve yukarı yay çizgilerle sınırlandırılmıştır. Bölümü çevreleyen çizgiler kahverengi, zemini ise mavidir. Uzunluğunun dörtte üçünden itibaren alt kısma tüyleri betimlemek için açık kahverengi zemin üzerine kendi rengi ile uzantılar çizilmiştir.

	Yükseklik	40.5 cm	
	Genişlik	27.7 cm	
	Derinlik	2.5 cm	
	Ağırlık	1.125 kg	
Görsel 18. <i>Mısır 26. Hanedan dönemi.</i>		Görsel 18. <i>Ayrıntı.</i> (Stela British Museum, t.y.)	

2.7.4. Dört Kademeli Kanatlılar

Kanatlı güneş diski, stel üzerine; kahverengi, yeşil, siyah, beyaz ve mavi renklerle çalışılmıştır. Güneş diski ortada kahverengi daire olarak betimlenmiştir. Güneş diskinin iki yanında aşağıya sarkmış ve yükselmiş iki kobra vardır. Yukardan-aşağıya dört kademeli olarak çizilen kanatlar diskin iki yanına simetrik olarak boyanmıştır. Kanatların üstten birinci kademesi hafif dalgalı, çizgisel ve siyah renklidir. İkinci kademe uzunluğunun yaklaşık dörtte üçüne kadar üstten hafif dalgalı alttan yay şeklinde eşit genişlikte, geriye kalan dörtte bir ise dikdörtgen formunda çizilmiştir. Zemini açık kahverengi ile boyanan kısım üzerinde koyu kahve renkli noktalar iki sıra halinde dizilmiştir. Dikdörtgen bölmeye, soldan sağa iki paralel çizgi çizilmiştir. Üçüncü kademe, başlangıç kısmı dar, uca doğru genişleyen yay şeklinde, zemini yeşil renkle boyanmıştır. Uzunluğunun yarısından itibaren alt kısma tüyleri betimlemek için beyaz zemin üzerine siyah renk ile üçgenler çizilmiştir. Dördüncü kademe, dardan geniş doğru, aşağı ve yukarı yay çizgilerle çizilmiştir. Çizgilerin güneş diskine yakın kısımları kalındır. Bölümü çevreleyen çizgiler

kahverengi, zemini ise mavidir. Uzunluğunun yarısından itibaren alt kısma tüyleri betimlemek için beyaz zemin üzerine siyah renk ile üçgenler çizilmiştir.

	Yükseklik	47.3 cm	
	Genişlik	31 cm	
	Derinlik	3.5 cm	
	Ağırlık	1.955 kg	
Görsel 19. Mısır 26. Hanedan dönemi.		Görsel 19. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.7.5. Beş Kademeli Kanatlılar

Kanatlı güneş diski, stel üzerine kahverengi, siyah ve mavi renklerle çizilmiştir. Güneş diski ortada, kontur çizgisi siyah çember, içi kahve renkli dairedir. Güneş diskinin etrafına, gövdeleri güneş diskini saracak şekilde birleşmiş, vücutları mavi çizgilerle enine taranmış, aşağıya sarkan ve yükselmiş iki kobra çizilmiştir. Kobraların kontur çizgileri siyah, baş kısımlarının içi mavidir. Kanatlar iki yana simetrik olarak, üst sınırları stelin formuna uygun yay şeklindedir. Yukardan aşağıya beş kademeli olan kanatların birinci kademesi kanat boyunun yarısına kadar, genişliği eşit, ucu yukarıya yay, kontur çizgiler siyah ve içi mavi boyanmıştır. İkinci kademe ince bant şeklinde, ucu yukarıya yay ve açık kahverengi tonda boyanmıştır. Üçüncü kademe kontur çizgileri siyah, diske yakın kısmı dar dışa doğru genişleyen yukarıya yaylarla şekillendirilmiştir. Zemini açık kahverengi, üzerindeki enine tarama çizgileri kahverengidir. Dördüncü kademe ince bant şeklinde, ucu yukarıya yay ve açık kahverengi tonda boyanmıştır. Beşinci kademe kontur çizgileri siyah, diske yakın kısmı dar dışa doğru genişleyen yukarıya yaylarla şekillendirilmiştir. Zemini açık kahve, üzerindeki enine tarama çizgileri siyahtır. Telek tüylerini betimleyen çizgilerden, her iki kanadın ucunda olan son sekiz tanesine, kontur çizgileri siyah, içleri mavi renkle boyanmış, oval balonlar eklenmiştir.

	Yükseklik	40 cm	
	Genişlik	26.5 cm	
	Derinlik	3.5 cm	
	Ağırlık	0.806 kg	
Görsel 20. Mısır Ptolemy dönemi.		Görsel 20. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.7.6. Altı Kademeli Kanatlılar

Kanatlı güneş diski stel üzerine mavi, kahverengi, siyah ve yeşil renklerle çizilmiştir. Güneş diski ortada, kontur çizgileri siyah, beyaz çember ve içinde koyu kahve renkli dairedir. Güneş diskinin altından, vücutları mavi çizgilerle enine taranmış, kontur çizgileri siyah, aşağıya sarkan ve yükselmiş iki kobra çizilmiştir. Aşağıya sarkan kısımları merdiven basamaklarına benzer, dış çizgileri siyah, üç kahverengi ve üç mavi geniş bant çizgi ile birleştirilmiştir. Kobraların şişkin boyun kısımları yukarıdan aşağıya üç kademeli kuşkanadı biçiminde çizilmiş olup, kobralar kuş görünümündedir. Kobra kanatlarının kontur çizgileri siyah, birinci kademe zemini mavi, ikinci kademe beyaz üzerine, enine kahverengi ve üçüncü kademe beyaz üzerine enine, mavi çizgilerdir. Güneş diskinin kanatları ise, iki yana simetrik olarak, üst sınırları stelin formuna uygun yay şeklindedir. Yukardan aşağıya altı kademeli olan kanatların birinci kademesi kanat boyunun yarısına kadar kahverengi ve çizgi şeklindedir. İkinci kademe genişliği eşit, ucu yukarıya yay, alt kontur çizgisi siyah ve içi mavi boyanmıştır. Üçüncü kademe ince bant şeklinde, ucu yukarıya yay, kenar çizgileri siyah ve zemin rengindedir. Dördüncü kademe kontur çizgileri ve içteki enine tarama çizgileri siyah, zemini açık kahverengi, diske yakın kısmı dar dışa doğru genişleyen yukarıya yaylarla şekillendirilmiştir. Beşinci kademe ince bant şeklinde, ucu yukarıya yay, kenar çizgileri siyah ve zemin rengindedir. Altıncı kademe kontur çizgileri siyah, diske yakın kısmı dar dışa doğru genişleyen yukarıya yaylarla şekillendirilmiştir. Zemini yeşil, üzerindeki enine tarama çizgileri siyahtır. Telek tüylerini betimleyen çizgilerden, her iki kanadın ucunda olan son dokuz tanesinin uçları üçgen şeklinde sivriltilmiştir. Enine çizgilerin arasına siyah renkli, kısa boylu, yay çizgiler çizilmiştir. Bu yay çizgiler enine çizgilerin uzunluğu arttıkça, orantılı olarak birden altıya kadar artış göstermektedirler. Üçüncü kademelerin en uç ve üst kısımlarında, ikinci kademe zemin rengi ile boyanmış ve üzerine siyah çizgiler çizilmiş, kanat genişliğinin üçte biri uzunluğunda bir dikdörtgen bölüm çalışılmıştır.

	Yükseklik	53.5 cm	
	Genişlik	45.5 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 21. Mısır Ptolemy dönemi.		Görsel 21. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.8. Kanatlı Güneş Disklerinde Kullanılan İmgeler Kategorisinde, Kanat Yapılarına Göre Örnek Analizler.

2.8.1. Yukarıya Yay Formlu Kanatlı

Kanatlı güneş diski, ahşap tabut üzerine; külrengi, beyaz, kahverengi ve mavi renklerle çizilmiştir. Güneş diski ortada kahverengi bir daire ve etrafında beyaz renkli çember olarak çizilmiştir. Diskin iki yanında vücutlarını dikleştirilmiş, dışa bakan ve boyunları şişirilmiş iki kobra vardır. Diskin sol ve sağına simetrik olarak çizilmiş kanatlar içten-dışa dört, yukardan-aşağıya üç kademeli olarak yapılmıştır. Uzun kanatlar, uçları yukarıya kıvrılan yay şeklindedirler. Kanat gövdesi iki bölümden oluşmaktadır. Büyük bölüm; beyaz zemin üzerine, üstten mavi, alttan kahverengi çizgilerle sınırlandırılmış. Alt tarafını sınırlayan kahverengi çizgiye paralel iki mavi renkli çizgi çizilmiştir. Küçük bölüm, büyük bölümün üst ve alt sınır çizgilerinin birleştiği yerin devamında, yine beyaz zemin üzerine dikey mavi çizgilerle taranmış olarak resmedilmiştir. Kanat telek tüyleri içten geniş, dışa doğru sivrilmiş uçları ile kül renkli olarak kanadın yay formuna uygun olarak çizilmiş ve boyanmıştır. Kanatların güneş diskine yakın kısımlarındaki tüyler ise yaklaşık 45 derecelik açıdaki kahve renkli çizgilerle, eşit genişlikte bantlar şeklinde ve kül renkli olarak boyanmıştır. Kanatların yukardan-aşağıya üçüncü kademesinin zemini, yarıya kadar beyaza boyanmış, diske yakın kısımları ahşabın kendi renginde bırakılmıştır. Ahşap renkli kısım üzerinde tüyler kahverengi boya ile çizgisel olarak betimlenmiştir.

	Yükseklik	167 cm	
	Genişlik	-	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 22. Mısır 22. Hanedan dönemi.			Görsel 22. Ayrıntı. (Coffin; Human Mummy; Mummy-Wrapping British Museum, t.y.)

2.8.2. Düz Formlu Kanatlılardan, Uçları Daire Şeklinde Düz Çubuklu

Silindir mührü kazınmış güneş diski; birbirine paralel, uçları tümsek daire olan beş tümsek çizgiden oluşan simetrik kanatların ortasına, tümsek daire olarak yerleştirilmiştir. Güneş diskinin üzerinde kanatların ortasında çapraz duran uçları sivri iki çizgi kazınmıştır. Kuyruk kısmı, kanat çizgilerine dik açılı, uçları tümsek daire olan altı tümsek çizgiden oluşmaktadır.

	Yükseklik	2.95 cm	
	Çap	1.4 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 23. Irak Yeni Asur uygarlığı.			Görsel 23. Ayrıntı. (Cylinder Seal British Museum, t.y.)

2.8.3. Düz Formlu Kanatlı

Dikdörtgen biçimli stel üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada tümsek daire şeklindedir. Güneş diskinin iki yanında yükselmiş pozisyonda iki kobra vardır. Kanatlar iki yana düz olarak, yukardan aşağıya üç kademeli olarak kazınmıştır. Birinci kademe kanat uzunluğunun yaklaşık üçte birine kadar düz yüzeyli olarak uzanmaktadır. İkinci kademe üçte ikiyi, üçüncü kademe ise tüm kanat boyunu kapsamaktadır. Her ikisinin de sınırları dardan-genişe ve uçları yukarıya doğru dönen yay şeklindedir. Her ikisi üzerinde telek tüylerini betimleyen bant halindeki kabartmaların yaklaşık yarıya kadar olanlarının uçları yarım daire, diğerlerinin uçları ise ortada sivriltilmiştir.

	Yükseklik	100.5 cm	
	Genişlik	71.1 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 24. Mısır Roma Dönemi.			Görsel 24. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)

2.8.4. Yukarıya Kanatlılar (yaklaşık 45 derecelik açı ile)

Silindir mühür üzerine Yeni Hitit tarzında (Cylinder Seal | British Museum, n.d.) kazınmış olan kanatlı güneş diski, yaklaşık 45 derecelik açılarla yukarıya doğru uzanan simetrik iki kanattan oluşmaktadır. Kanatlar üzerinde, yer düzleme paralel, ortadaki en uzun aşağı ve yukarıya doğru olanlar ise kademeli olarak kısalan beş çizgi kanat tüylerini ifade etmek için kullanılmıştır. Güneş diski ise, sol üst ve sağ üstten dörtte birlik kısımları açık iki daire olarak kanatların birbirine temas yerinin devamına çalışılmıştır.

	Yükseklik	2.5 cm	
	Çap	1 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 25. <i>Türkiye Yeni Hitit uygarlığı.</i>		Görsel 25. <i>Ayrıntı. (Cylinder Seal British Museum, t.y.)</i>	

2.9. Kanatlı Güneş Disklerinde Kullanılan İmgeler Kategorisinde, Dekoratif Yapılarına Göre (İç Ayrıntı Motiflerine Göre) Kanat Örneklerinin Görsel Analizleri.

2.9.2. İşlemesiz

Stel üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada daire şeklindedir. Güneş diskinin iki yanında yükselmiş pozisyonda iki kobra vardır. Kanatlar iki yana simetrik olarak, üst sınırları stelin formuna uygun yay şeklindedir. Kanatlar yukardan aşağıya üç kademelidir. Kanatların birinci kademesi kanat boyunun üçte birine kadar uzanmaktadır. Diske yakın kısmı geniş uç kısmı sivrilmiştir. İkinci kademesi üçte ikiye kadar diske yakın kısmı dar ucu yukarıya doğru genişleyen yay şeklinde uzanmaktadır. Üçüncü kademesi yine diske yakın kısmı dar, uç kısmı yukarıya ve aşağıya genişleyen yay çizgileriyle tüm kanat uzunluğunu kapsamaktadır. Tüm kademeler işlemesiz düz yüzeylidir.

	Yükseklik	54 cm	
	Genişlik	40 cm	
	Derinlik	16 cm	
	Ağırlık	-	
Görsel 26. <i>Mısır 26. Hanedan dönemi.</i>		Görsel 26. <i>Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)</i>	

2.9.3. Çizgi İşlemeli

Silindir mühre kazınmış kanatlı güneş diskinin, güneş imgesi, konik bir tümsek ile etrafında ondan daha alçak, üst kısmı açık, tümsek çember olarak kazınmıştır. Çemberin üst kısımdaki açıklığa ortalanacak şekilde iki ucu daire tümsek olan bir çubuk çalışılmıştır. Kanatlar iki yana simetrik biçimde, yukarıdan aşağıya dik çizgi ile ikiye bölünmüş dikdörtgenlerdir. Kanat dikdörtgenlerinin iç ayrıntıları, yer düzleme paralel beş tümsek çizgi ile süslenmiştir. Güneş diskinin altında, yukarıdan aşağıya doğru genişleyen kuyruk tüyleri kanatlardakiler gibi tümsek çubuk formu oluşturacak biçimde kazınmıştır.

	Yükseklik	4 cm	
	Çap	1.8 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 27. <i>Irak Yeni Asur uygarlığı.</i>		Görsel 27. <i>Ayrıntı. (Cylinder Seal British Museum, t.y.)</i>	

2.9.4. Nokta İşlemeli

Kanatlı güneş diski, stel üzerine; kahverengi, siyah, beyaz ve mavi renklerle çalışılmıştır. Güneş diski ortada çevresi siyah, içi kahverengi daire olarak betimlenmiştir. Güneş diskinin iki yanında aşağıya sarkmış ve yükselmiş iki kobra vardır. Başları üzerinde çevresi siyah, içi kahverengi daire güneş diskleri çizilmiştir. Yukardan-aşağıya üç kademeli olarak çizilen kanatlar diskin iki yanına simetrik olarak çizilmiştir. Kanatların üstten birinci kademesinin dış çizgileri siyah, zemini beyaz ve üç sıra kahve renkli nokta ile süslenmiştir. Uç kısmı yukarıya yay çizgi ile sivriltilmiştir. İkinci kademe, başlangıç kısmı dar, uca doğru genişleyen aşağı ve yukarı yay çizgileriyle, zemini mavi renkle boyanmıştır. Üçüncü kademe, dardan geniş doğru, aşağı ve yukarı yay çizgileriyle zemini mavi olarak çizilmiştir. Çizgilerin güneş diskinin yakın kısımları kalındır. Bölümü çevreleyen çizgiler kahverengi, zemini ise mavidir. Uzunluğunun yaklaşık yarısından itibaren alt kısma tüyleri imgelemek için beyaz zemin üzerine mavi renk üçgenler çizilmiştir.

	Yükseklik	32 cm	
	Genişlik	25 cm	
	Derinlik	3.5 cm	
	Ağırlık	1.250 kg	
Görsel 28. <i>Mısır 26. Hanedan dönemi.</i>		Görsel 28. <i>Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)</i>	

2.9.5. Sadece Alt Kontur İşlemeli

Stel üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada daire şeklindedir. Güneş diskinin iki yanında aşağıya sarkan ve yükselmiş pozisyonda iki kobra vardır. Kanatlar iki yana simetrik olarak, üst sınırları stelin formuna uygun yay şeklindedir. Kanatların alt sınırı üst sınırdaki yay çizgiye uyumlu olmakla birlikte hafif dalgalıdır. Telek tüylerini betimlemek için kanat uzunluğunun yaklaşık üçte ikisine kadar yarım daireler, geriye kalan üçte birlik kısmında ise uçları sivrilen yay çizgili üçgen benzeri formlar kazınarak işlenmiştir.

	Yükseklik	41 cm	
	Genişlik	26 cm	
	Derinlik	10 cm	
	Ağırlık	17 kg	
Görsel 29. Mısır 26. Hanedan dönemi.		Görsel 29. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.9.6. Ucu Sivri (üçgen) Çubuk İşlemeli

Stel üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada iç içe iki daire şeklindedir. İki yanında yükselmiş pozisyonda iki kobra vardır. Kanatlar iki yana simetrik olarak, iki kademeli ve üst sınırları stelin formuna uygun yay şeklinde kazınmıştır. Alt tarafları düz çizgidir. Kanatların birinci kademesine yukarıdan dar aşağıya doğru genişleyen, uçları bir taraftan sivrilen telek tüyü imgeleri kazınmıştır. İkinci kademeleri sivrilen uçları, düz çizgiye tamamlayan üçgenlerden oluşmaktadır.

	Yükseklik	28 cm	
	Genişlik	22 cm	
	Derinlik	14.5 cm	
	Ağırlık	-	
Görsel 30. Mısır 2. Orta Dönem.		Görsel 30. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.9.7. Ucu Yay Çubuk İşlemeli

Tapınak üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada, kahverengi boyanmış, kabartma dairedir. Kanat bölümlerinin büyük kısımları kırılmış ve kayıptır. Başlangıç kısımlarından anlaşıldığı kadarı ile yer düzleme paralel, düz uzanan kanatlar kazınmıştır. Kanatlar her zaman iki yana simetrik olarak tasarlanmaktadır. Sağlam kalan kısımlardan anlaşıldığına göre kanatlar üç kademelidir. Birinci kademenin üst ve alt sınırları hafif yay şeklinde genişliği yaklaşık eşit, ucu yukarıya yay ile sivriltiştir. İçi yılan derisi benekleri formunda süslenmiştir. İkinci ve üçüncü kademede, enine geniş çizgi kabartmalar kazınmıştır. Bu kabartma bantlar, boyuna bir çizgi ile ortadan ikiye ayrılmıştır. Bu çizginin iki yanına telek tüyü kılları gibi sola ve sağa açılı ince çizgiler kazınmıştır. Güneş diskinin iki yanında, boyunlarına ankh (Gibson, 2013) simgesi asılmış, yükselmiş ve kabarmış iki kobra kazınmıştır. Kobraların vücudu, gerçekçi yılan dokusu formunda işlenmiştir. Kabarmış boyun kısımlarına ise enine çizgiler kazınmıştır.

	Yükseklik	36.5 cm	
	Genişlik	26.5 cm	
	Derinlik	15.5 cm	
	Ağırlık	22 kg	
Görsel 31. Mısır 11. Hanedan dönemi.		Görsel 31. Ayrıntı. (Temple-Relief British Museum, t.y.)	

2.9.8. Yılan Derisi Görünümlü İşlemeli

Stel üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada daire şeklindedir. Güneş diskinin iki yanında, aşağıya sarkan ve yükselmiş pozisyonda iki kobra vardır. Kanatlar iki yana simetrik olarak, üst sınırları stelin formuna uygun yay şeklindedir. Kanatlar yukardan aşağıya üç kademelidir. Birinci kademe yılan derisi benekleri formunda süslenmiştir. Baş ve sonu yaklaşık aynı genişliktedir. İkinci ve üçüncü kademeler diske yakın kısımları dar, dış doğru genişleyen kanat formuna benzer yaylardan oluşmaktadır. Her iki kademe de telek tüylerini betimlemek için, başlangıçları dar, uçlarına doğru hafif genişleyen açılı bantlarla süslenmiştir. Sol kanattaki çizgiler sağdan-sola, sağ kanattakiler soldan-sağa açıktır.

	Yükseklik	68 cm	
	Genişlik	39 cm	
	Derinlik	11 cm	
	Ağırlık	-	
Görsel 32. Mısır Roma Dönemi.		Görsel 32. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.10. Kanatlı Güneş Disklerinde Kullanılan İmgeler Kategorisinde, Kanat Ucu Formuna Göre Kanat Örneklerinin Görsel Analizleri.

2.10.2. Aşağıya Yay

Stel üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada çukur daire şeklindedir. İki yanında yükselmiş pozisyonda iki kobra vardır. Kanatlar iki yana simetrik ve içten dışa doğru iki kademeli olarak çalışılmıştır. Birinci kademe ayrıntısız tek parçadır. İkinci kademe ise telek tüylerini simgeleyen, içten dışa doğru ve aşağıya yay biçiminde kanatların yay formuna uygun şeritler şeklindedir.

	Yükseklik	41 cm	
	Genişlik	26.5 cm	
	Derinlik	8 cm	
	Ağırlık	12 kg	
Görsel 33. Mısır Ptolemy dönemi.		Görsel 33. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.10.3. Eşit Genişlikte Düz Uzanan

Silindir mührüne kazınmış kanatlı güneş diskinin, güneşi, tümsek bir daire olarak kazınmıştır. Güneş diskinin üst kısmına ortalanacak şekilde iki ucu tümsek daire olan bir çubuk çalışılmıştır. Kanatlar iki yana simetrik ve düz biçimde, soldan sağa, kanat formu oluşturacak uygun boylarda, paralel tümsek çizgilerle yapılmıştır. Güneş diskinin altında, yukarıdan aşağıya doğru genişleyen kuyruk tüyleri, kanatlardakiler gibi tümsek çubuk formu oluşturacak biçimde açılı çizgiler olarak kazınmıştır.

	Yükseklik	2.25 cm	
	Çap	1.4 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 34. Irak Yeni Asur uygarlığı.		Görsel 34. Ayrıntı. (Cylinder Seal British Museum, t.y.)	

2.10.4. Ucu Aşağıya Ve Yukarıya Yay

Stel üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada daire şeklindedir. Güneş diskinin iki yanında aşağıya sarkmış ve yükselmiş pozisyonda iki kobra vardır. Kanatlar iki yana simetrik olarak, üst sınırları stelin formuna uygun yay şeklindedir. Kanatlar yukardan aşağıya üç kademelidir. Kanatların birinci kademesi kanat boyunun üçte birine kadar uzanmaktadır. Uç kısmı yukarıya yaydır. İkinci kademesi üçte ikiye kadar diske yakın kısmı dar ucu yukarıya doğru genişleyen yay şeklinde uzanmaktadır. Üçüncü kademesi yine diske yakın kısmı dar, uç kısmı yukarıya ve aşağıya genişleyen yay çizgileriyle tüm kanat uzunluğunu kapsamaktadır. Tüm kademeler işlemsiz düz yüzeylidir.

	Yükseklik	66.5 cm	
	Genişlik	44.5 cm	
	Derinlik	9.5 cm	
	Ağırlık	61 kg	
Görsel 35. Mısır Roma Dönemi.		Görsel 35. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.10.5. Ucu Daralan (sivrilen)

Stel üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin sağ kanadı kırılmıştır. Kanatlı güneş diskinin görsel analizi soldaki sağlam kanattan yararlanarak ve simetrik çalışıldıkları ilkesi ile yapılmıştır. Güneş diski ortada daire şeklindedir. Kanat yukarıdan aşağıya üç kademeli olarak kazınmıştır. Birinci kademe, ucu sivri ince bant şeklinde ve hafif dalgalıdır. İkinci kademe güneş diskine yakın kısmı geniş dışa doğru daralan ve ucu sivriltilmiştir. Üst ve alt sınırları yaydır. Üçüncü kademenin diske yakın kısmı dar dışa doğru kanat formuna uygun şekilde genişlemektedir. Tüyleri betimleyen çizgiler, diske yakın bölümde yaklaşık dik açılı ve kısa, uzaklaştıkça uzayan ölçülerde ve yaklaşık 45 derece açılı, kesitleri üçgendir.

	Yükseklik	33.5 cm	
	Genişlik	23 cm	
	Derinlik	9.5 cm	
	Ağırlık	12 kg	
Görsel 36. Mısır 19. Hanedan dönemi.		Görsel 36. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.10.6. Ucu Genişleyen

Silindir mühür üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinde, güneş diski, uzun, düz tepeli, boynuzlu bir başlık takan, yüzü sola bakan, sağ elini kaldıran ve diğer eliyle diski tutan sakallı bir tanrıyı çevreler biçimde çizgisel olarak çalışılmıştır. Diskin alt kısmında üçgen oluşturacak şekilde sekiz açılı çizgi, en dışakiler uzun ortaya doğru kısalarak, uçlarına delme noktalar kazınmış şekilde sıralanmıştır. Kanatlar ise güneş diski çemberinin; sol ve sağına, dardan geniş doğru, dikey olarak, tümsek şekilde kazınmıştır. Sağdaki kanadın uç kısmında tüyleri imgelemek için yedi, soldaki kanatta ise on tane çizgi kazınmıştır.

	Yükseklik	4.95 cm	
	Çap	1.9 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 37. Asur uygarlığı.		Görsel 37. Ayrıntı. (Cylinder Seal British Museum, t.y.)	

2.10.7. Ucu Yukarıya Ve Aşağıya Yay

Stel üzerine kahverengi, siyah ve mavi renklerle çizilmiş kanatlı güneş diskinin üst ve alt sınırları yay çizgilerden oluşmaktadır. Yukardan aşağıya üç kademeli olarak çizilen kanatların ortasında, kontur çizgisi siyah içi mavi renkli güneş diski vardır. Güneş diskinin iki yanında aşağıya sarkmış ve yükselmiş; gövdeleri kahve, başları mavi renkli iki kobra vardır. Kanatların birinci kademesi kanat uzunluğunun yaklaşık üçte biri boyundadır. Genişliği eşit, ucu yukarıya yay ve içinde iki sıra halinde noktalar dizilmiştir. İkinci ve üçüncü kademelerin diske yakın kısımları dar dışa doğru genişleyen biçimde ve uç kısımları yukarıya yaylar olarak çizilmiştir. İkinci kademe kanat uzunluğunun yarısına kadar uzanmakta ve süslemesizdir. Üçüncü kademe kanat boyunun tümünü kapsamakta ve tüyleri betimleyen yaklaşık 45 derece açılı çizgilerle süslenmiştir.

	Yükseklik	32 cm	
	Genişlik	25 cm	
	Derinlik	3.5 cm	
	Ağırlık	0.930 kg	
Görsel 38. Mısır 26. Hanedan dönemi.		Görsel 38. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.10.8. Ucu Yukarıya Yay

Silindir mühre kazınmış kanatlı güneş diskinin kanatları üzerine, yatay olarak kazınan kanat tüyleri tümsek çubuk formu oluşturmaktadır. Üstü açık bir çember olan güneş diskinin içinden bir tanrının gövdesi yükselmektedir. Yüzü sağa dönük, sakallı tanrı; uzun, geniş, yatay bantlı bir başlık takıyor ve bir elini 45 derecelik açı ile yukarıya doğru kaldırıyor. Güneş diskinden aşağıya doğru 45 derecelik açılarla çıkan flamalar kısa küre uçlu çubuklardır. Çubukların ortasında, yukarıdan aşağıya doğru genişleyen kuyruk tüyleri kanatlardakiler gibi tümsek çubuk formu oluşturacak biçimde kazınmıştır.

	Yükseklik	2.6 cm	
	Çap	1.3 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 39. Yeni Asur veya Geç Babil uygarlığı.		Görsel 39. Ayrıntı. (Cylinder Seal British Museum, t.y.)	

2.11. Kanatlı Güneş Disklerinde Kullanılan İmgeler Kategorisinde, Kanat Sayısına Göre Örneklerin Görsel Analizleri.

2.11.2. İki Kanatlı

Skarap üzerine çalışılmış kanatlı güneş diski, ortada belirgin tümsek şeklinde güneş diski, üst tarafına üç, alt tarafına beş çizgi ile kazınmıştır. Kanatların diske yakın kısımları ilk anda yukarıya doğru bir açıda giderken, hemen sonra yay şeklinde aşağıya doğru dönüyor. İki bölümden oluşan kanatlar; sade ince bir bölme ile üzerinde çalışma alanına dikey çizgisel kabartmalar bulunan geniş bir bölmeden oluşmaktadır.

	Yükseklik	1.6 cm	
	Çap	1.1 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 40. Kıbrıs Fenike uygarlığı.		Görsel 40. Ayrıntı. (Scarab British Museum, t.y.)	

2.11.3. Dört Kanatlı

Silindir mühre kazınmış kanatlı güneş diski dört kanatlıdır. Güneş diski dört kanadın ortasında, etrafında tümsek çember ile ortada tümsek daireden oluşmaktadır. Kanatlardan büyük olan ikisi, diskin sağ ve soluna yer düzleme paralel uzanırken, diğer ikisi daha küçük ve uçları hafif yay şeklinde 45 derecelik açılarla yukarıya doğru simetrik olarak uzanmaktadır. Yer düzleme paralel kanatların üst kısmında kanatlar boyunda birer paralel çizgi vardır. Kanatlar, kanat gövdesi ve etrafına kuşkanadındaki tüyleri realistik olarak betimleyecek tümsek çizgiler kazınarak betimlenmiştir. Yukarıya doğru uzanan kanatlar da, yine kanat gövdesi ve etrafına kuşkanadındaki tüyleri realistik olarak betimleyecek tümsek çizgiler kazınarak betimlenmiştir. Güneş diskinin üst kısmında, yukarıya uzanan kanatların ortasında, sola dönük olarak Zerdüş tanrısı Ahura Mazda betimlenmiştir (Cylinder Seal | British Museum, n.d.). Sağ elinde nilüfer benzeri bir çiçek tutmaktadır. Kuyruk güneş diskinin altında dardan geniş doğru, iki yanda tek parça tümsek çizgilerle sınırlandırılmıştır. Çizgiler arasında kalan kuyruk formu, iki tek parça ve iki çizgili parça olmak üzere aşağıya doğru dört kademeden oluşmaktadır. Kuyruğun iki yanında kuyruğu ortaya alacak, yay şeklinde, küresel uçlu, parşömen benzeri uzantılar kazınmıştır.

	Yükseklik	3.8 cm	
	Çap	2.1 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	32.5 gr	
Görsel 41. Ahemeniş uygarlığı.		Görsel 41. Ayrıntı. (Cylinder Seal British Museum, t.y.)	

2.12. Kanatlı Güneş Disklerinde Kullanılan İmgeler Kategorisinde, Güneş Diski Yapısına Göre Örneklerin Görsel Analizleri.

2.12.2. Çember

Stel üzerine siyah boya ile çizilmiş kanatlı güneş diskinin güneşi ortada çember şeklindedir. Güneş diskinin iki yanında yükselmiş pozisyonda iki kobra vardır. Kanatlar iki yana simetrik olarak stelin formuna uygun yay şeklindedir. Üç kademeli olan kanatlar iç ayrıntısızdır. Birinci kademelerin güneş diskinin yakın kısmı geniş ucu dardır. İkinci ve üçüncü kademelerin güneş diskinin yakın kısımları dar uzaklaştıkça genişleyen biçimdedirler. Uçları aşağıya ve yukarıya yaylarla sınırlandırılmıştır.

	Yükseklik	39 cm	
	Genişlik	30 cm	
	Derinlik	5 cm	
	Ağırlık	8 kg	
Görsel 42. Mısır Geç Dönemi.		Görsel 42. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.12.3. Çift Çember Ve Daire

Silindir mühür üzerine kazınmış kanatlı güneş diski, ortada tümsek daire ve etrafında iç içe iki çizgisel çemberden oluşmaktadır. Kanatlar ise güneş diski çemberinin; sol ve sağına, genişten dara doğru, simetrik olmayan şekilde kazınmıştır. Sol kanat, diske yakın kısmı geniş uzaklaştıkça daralan ve üçgene benzeyen geometrik şeklin alt ve yan taraflarına tüyleri betimleyen on çizgi kazınarak oluşturulmuştur. Sağ kanatta ana gövde tümsek şeklinde, tüyleri imgelemek için ise uç kısmına yedi kısa ölçülü çizgisel kazıma ile çalışılmıştır. Güneş diskinin altına ışık hüzmelerini ifade etmek için ovale benzer beş çıkıntı kazınmıştır.

	Yükseklik	4.6 cm	
	Çap	1.65-1.7 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 43: Asur uygarlığı.		Görsel 43. Ayrıntı. (Cylinder Seal British Museum, t.y.)	

2.12.4. Daire

Stel üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada daire şeklindedir. Güneş diskinin iki yanında yükselmiş pozisyonda iki kobra vardır. Kanatlar iki yana simetrik olarak, üst sınırları stelin formuna uygun yay şeklindedir. Kanatlar yukardan aşağıya üç kademelidir. Birinci kademe yılan derisi benekleri formunda süslenmiştir. Başı ve sonu yaklaşık aynı genişlikte, ucu yukarıya yaydır. İkinci ve üçüncü kademeler diske yakın kısımları dar, dışa doğru genişleyen kanat formuna benzer yaylardan oluşmaktadır. Her iki kademe de telek tüylerini betimlemek için, başlangıçları dar, uçlarına doğru hafif genişleyen açılı bantlarla

süslenmiştir. Her iki kademede de kanat boyunun yaklaşık üçte birindeki telek tüyü imgelerinin uçları sivridir. Sol kanattaki çizgiler sağdan-sola, sağ kanattakiler soldan-sağa açıldır.

	Yükseklik	90.2 cm	
	Genişlik	44.2 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 44. Mısır Ptolemy dönemi.		Görsel 44. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.12.5. Figürlü

Kanatlı güneş diskinin güneşi, tümsek daire ile etrafındaki çemberden oluşmaktadır. Zerdüşt tanrısı Ahuramazda'nın büstü diskten yükselmektedir (Cylinder Seal | British Museum, n.d.). Başlığı üzerinde dikey kısa boylu çizgiler kazınmıştır. Kanat gövdeleri, simetrik bir şekilde üstte birer tümsek çizgi ve bu çizgilerin altında uçları hafifçe yukarı doğru yay şeklinde kıvrılan ikişer çizgiden oluşmaktadır. Kanat tüyleri iki yanda yer düzleme paralellik gösterirken, güneş diskine yaklaştıkça açılı, kısa çizgiler halinde kazınmıştır. Aşağıya doğru uzanan kuyruk, diskin altında, dardan geniş, diske yakın kısımda iki paralel çizgi ile onlardan çıkan yelpaze formunda sekiz açılı çizgiden oluşmaktadır.

	Yükseklik	2.1 cm	
	Çap	1.1 cm	
	Delik çapı	0.3 cm	
	Ağırlık	5 gr	
Görsel 45. Ahameniş uygarlığı.		Görsel 45. Ayrıntı. (Cylinder Seal British Museum, t.y.)	

2.12.6. Oval

Silindir mühre kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada, dış çizgisi ortasına göre hafif yüksek bir ovaldır. Kanatlar simetrik ve iki yana düz olarak kazınmıştır. Kanatların birinci kademesinde kanat boyuna üç kabartma çizgi vardır. İkinci kademelerine telek tüylerini betimlemek için açılı çizgiler kazınmıştır. Kuyruk, güneş diskinin altında dardan geniş doğru kenar çizgiler ve içte kuyruk tüylerini betimleyen açılı çizgiler bulunmaktadır. Açılı çizgiler ile güneş diski arasına kuyruk formunun enine uzanan iki çizgi kazınmıştır.

	Yükseklik	2 cm	
	Çap	0.9 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 46. Ahameniş uygarlığı.		Görsel 46. Ayrıntı. (Cylinder Seal British Museum, t.y.)	

2.12.7. Yarım Çember İnsan Figürlü

Silindir mühre kazınmış kanatlı güneş diskinin kanatlarının üst kısımları yatay tümsek çubuk formu oluşturacak biçimde kazınmıştır. Üst çizgilerin altına kanat uzunluğunun yaklaşık yarısı ölçüsünde kanat tüyü imgelemi oluşturmak için ikişer paralel tümsek çizgi yapılmıştır. Kanat tüylerinin geriye kalanları açılı tümsek çizgiler şeklinde kanatların altına doğru kazınmıştır. Yarım çember olan güneş diskinin içinden Zerdüşt tanrısı Ahura Mazda'nın gövdesi yükselmektedir (Cylinder Seal | British Museum, n.d.). Yüzü sağa dönük, sakallı tanrı; arkası uzun saç formunda bir başlık takıyor. Sağ elini 45 derecelik açı ile yukarıya doğru kaldırıyor. Güneş diskinden aşağıya doğru 45 derecelik açılarla çıkan flamaların uçları çatallı ellere benzemektedir. Çubukların ortasında, yukarıdan aşağıya doğru genişleyen kuyruk tüyleri kanatlardakiler gibi tümsek çubuk formu oluşturacak biçimde kazınmıştır. Kuyruk güneş diski çemberinin altında, dardan geniş doğru uzanmaktadır. Kuyruk tüyleri sola ve sağa ikişer, açılı çizgi şeklinde betimlenmiştir.

	Yükseklik	3.65 cm	
	Çap	1.7 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 47. Ahameniş uygarlığı.		Görsel 47. Ayrıntı. (Cylinder Seal British Museum, t.y.)	

2.13. Kanatlı Güneş Disklerinde Kullanılan İmgeler Kategorisinde, Kobra Yılanı Yapısına Göre Örneklerin Görsel Analizleri.

2.13.2. Kanatlı Kobra Yılanlı

Kanatlı güneş diski üstten düz başlayarak yanlara doğru aşağıya yay şeklinde çizilmiştir. Güneş diski ortada yeşil renkli dairedir. Güneş diskinin iki yanında aşağıya sarkan ve yükselmiş kobra kanatlıdır. Güneş diskinin kanatları iki yana simetrik ve üç kademeli olarak çizilmiştir. Birinci kademe açık kahverengi zemin üzerine siyah renk kontur çizgili, yılan derisini betimleyen yarım ovalerle süslenmiştir. Güneş diskine yakın kısmı geniş, uç kısmı yukarıya yay ile hafifçe daralmaktadır. İkinci ve üçüncü kademeler diske yakın kısımları dar, dışa doğru genişleyen kanat formuna benzer yukarıya ve aşağıya yaylardan oluşmaktadır. Her iki kademede de telek tüylerini betimlemek için, başlangıçları dar, uçlarına doğru hafif genişleyen açılı yeşil renkli bantlar çizilmiştir. Her iki kademeden de zemin rengi açık kahverengidir. Sol kanattaki telek tüyü imgelemi bantlar; sağdan-sola, sağ kanattakiler soldan-sağa açıktır.

	Yükseklik	47 cm	
	Genişlik	30 cm	
	Derinlik	8 cm	
	Ağırlık	2.6 kg	
Görsel 48. Mısır 26. Hanedan dönemi.		Görsel 48. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.13.3. Sarkmış Ve Yükselmiş Kobra Yılanlı

Kanatlı güneş diski, stel üzerine; kahverengi, yeşil, siyah ve mavi renklerle çalışılmıştır. Güneş diski ortada kontur çizgisi siyah, içi kahverengi daire olarak betimlenmiştir. Güneş diskinin iki yanında aşağıya sarkmış ve yükselmiş iki kobra vardır. Gövdeleri kahverengi, boyun ve başları mavidir. Yukardan-aşağıya dört kademeli olarak çizilen kanatlar, diskin iki yanına simetrik olarak boyanmıştır. Kanatların üstten birinci kademesi hafif dalgalı, bant şeklinde mavi renklidir. İkinci kademe, kanat uzunluğunun yaklaşık üçte biri kadar üstten hafif dalgalı alttan düz, uç kısmı yukarıya yay ile sivriltilmiştir. Zemini açık kahverengi, üzerinde koyu kahve renkli, açılı, kısa çizgiler tek sıra halinde dizilmiştir. Üçüncü kademe, başlangıç kısmı dar, uca doğru genişleyen aşağı ve yukarı yay şeklinde, dış çizgiler kahverengi, zemini mavi renkle boyanmıştır. Dördüncü kademe, dardan geniş doğru, aşağı ve yukarı yay çizgilerle çizilmiştir. Bölümü çevreleyen çizgiler kahverengi, zemini ise yeşildir.

	Yükseklik	50 cm	
	Genişlik	33.5 cm	
	Derinlik	3 cm	
	Ağırlık	1.815 kg	
Görsel 49. Mısır 26. Hanedan dönemi.		Görsel 49. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.13.4. Yükselmiş Kobra Yılanlı

Stel üzerine kazınmış kanatlı güneş diskinin güneşi ortada daire şeklindedir. Güneş diskinin iki yanında yükselmiş pozisyonda iki kobra vardır. Kanatlar iki yana simetrik olarak, üst sınırları stelin formuna uygun yay şeklindedir. Kanatlar yukardan aşağıya beş kademelidir. Birinci ve ikinci kademeler hafif dalga formunda yüzeyleri düz uçları aşağıya yöneliktir. Üç ve dördüncü kademeler, düz yüzeyli, dardan geniş doğru ve uçları yukarıya yönelik yay şeklindedirler. Beşinci kademe güneş diskine yakın kısımda dar, kanatların ucuna doğru genişleyen biçimdedir. Telek tüyü imgeleri için kanadın yarısına kadar tek parça açılı bant çizgiler kazınmıştır. Yarıdan sonra tüyler iki kademeli olarak çalışılmıştır. Kanatların birinci kademesine yukarıdan dar aşağıya doğru genişleyen, uçları bir taraftan sivriltilen telek tüyü imgeleri kazınmıştır. İkinci kademeleri sivriltilen uçları düz çizgiye tamamlayan üçgenlerden oluşmaktadır. Sol kanattaki çizgiler sağdan-sola, sağ kanattakiler soldan-sağa açıktır.

	Yükseklik	42 cm	
	Genişlik	29 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 50. Mısır 3. Orta Dönemi.		Görsel 50. Ayrıntı. (Stela British Museum, t.y.)	

2.14. Kanatlı Güneş Disklerinde Kullanılan İmgeler Kategorisinde, Kullanılan Tanrı Görseline Göre Örneklerin Görsel Analizleri.

2.14.1. Ahura Mazda'lı

Kanatlı güneş diskinin güneşi uzun kanatların ortasında, içinden Zerdüşt tanrısı Ahuramazda'nın büstünün yükseldiği bir parantez formu şeklinde kazınmıştır (Cylinder Seal | British Museum, n.d.). Tanrı sağa bakmakta ve sol elinde tuttuğu çemberi sağ kanat üzerine dayamaktadır. Sağ eli ise benzer bir halkayı yukarı kaldırmaktadır. Ahura Mazda'nın sakalı çizgilidir, sivri uçlu tüy benzeri görünüm veren bir taç giymektedir. Yatay çizgilerden oluşan kanatlar uzun ve dardır. Ancak uçlarda hafifçe genişleyen kanatlardan soldaki sola, sağdaki sağa açılı çizgilerle altışar bölüme ayrılmıştır. Kuyruğun iki yanında 45 derece açılı, hafif yay şeklinde, uçları yukarıya kıvrımlı birer çizgi bulunmaktadır. Kuyruk bu iki açılı çizginin ortasında, iki kademeli ve sekiz açılı çizgiden oluşmaktadır.

	Yükseklik	3.7 cm	
	Çap	1.7 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	21 gr	
Görsel 51. Ahameniş uygarlığı.		Görsel 51. Ayrıntı. (Cylinder Seal British Museum, t.y.)	

2.14.2. Şamaş'lı

Duvar rölyefi olarak çalışılan kanatlı güneş diskinin güneşi, içinden Güneş Tanrısı Şamaş yükselen bir çember olarak, iki yana simetrik olarak uzanan kanatların ve aşağıya uzanan kuyruğun ortasına kazınmıştır (Wall Panel; Relief | British Museum, n.d.). Şamaş olduğu düşünülen tanrının sol elinde yüzük vardır. Sağ eli sakalının önüne doğru yukarıya kaldırılmıştır. Güneş diski çemberinin üst kısmında iki ucu parşömen şeklinde kıvrılmış disk formuna uyumlu yay bir çizgi vardır. Geniş kanatlar üç kademelidir. İlk iki kademede tüyleri temsil eden hafif dalgalı dokuzar, üçüncü kademede ise sekizer, yer düzleme paralel çizgi kazınmıştır. Kuyruk dardan geniş yelpaze şeklinde ve iki kademeli olarak tasarlanmıştır. Birinci kademede on, ikinci kademede on beş hafif dalgalı çizgi bulunmaktadır.

	Yükseklik	195 cm	
	Genişlik	432 cm	
	Derinlik	-	
	Ağırlık	-	
Görsel 52. Yeni Asur uygarlığı.		Görsel 52. Ayrıntı. (Wall Panel; Relief British Museum, t.y.)	

3. BULGULAR

British Museum koleksiyonunda bulunan ve örneklem kapsamına alınan, değişik formlarda zeminler üzerine, farklı imge ve tekniklerle çalışılan kanatlı güneş disklerinden 108 tanesinin görsel analizi yapılmıştır. Kanatlı güneş kompozisyonları, görsel analizleri sonucunda; çalışma teknikleri, üzerine çalışıldıkları uygulama yüzeyleri (zeminler), kompozisyonlarında kullanılan imgeler, kanat yapıları ve güneş biçimleri açısından kategorilere ayrılmışlardır.

Farklı uygarlıklarda yaklaşık olarak 3000 yıl boyunca kullanılan kanatlı güneş disklerinin görsel analizleri sonucunda 3 kategoriye ayrıldığı görülmüştür. Birinci kategori 4, ikinci kategori 5, üçüncü kategori 4, toplam 13 alt kategoriye ayrılmıştır. İkinci kategoriye ait 4 alt kategoride 10 temaya, üçüncü kategoriye ait 6 alt kategoride 18 temaya rastlanmıştır. Ayrıca üçüncü kategoriye ait 5 temada 24 mod görülmüştür. Yirmi dört modun bir tanesinde de bir alt moda rastlanmıştır.

3.1. Kategori 1. Teknikler

- 1.1. Çizim (Resim)
- 1.2. Kazıma
- 1.3. Maden işleme (bakırcılık, altıncılık)
- 1.4. Rölyef (taş ve ahşap zemin üzerine)

3.2. Kategori 2. Üzerine çalışıldıkları uygulama yüzeyleri (zeminler)

2.1. Taş yüzeyler

- 2.1.1. Damga mühür
- 2.1.2. Duvar
- 2.1.3. Scarab (Bok böceği)
- 2.1.4. Silindir mühür
- 2.1.5. Stel

2.2. Kemik yüzeyler

- 2.2.1. Kovroid

2.3. Ahşap yüzeyler

- 2.3.1. Kapı
- 2.3.2. Tabut

2.4. Maden yüzeyler

- 2.4.1. Tas (Bronz)
- 2.4.2. Kolye (Altın)

2.5. Fayans yüzeyler

3.3. Kategori 3. Kanatlı güneş disklerinde kullanılan imgeler

3.1. Kanatlar

3.1.1. Aşağıya yay formu kanatlar

- 3.1.1.1. Bir kademeli
- 3.1.1.2. İki kademeli
- 3.1.1.3. Üç kademeli
- 3.1.1.4. Dört kademeli
- 3.1.1.5. Beş kademeli
- 3.1.1.6. Altı kademeli

3.1.2. Yukarıya yay formu kanatlar

3.1.3. Düz formu kanatlar

- 3.1.3.1. Bir kademeli
 - 3.1.3.1.1. Uçları daire şeklinde düz çubuklardan oluşan
- 3.1.3.2. İki kademeli

3.1.4. Dekoratif (iç ayrıntı motifleri) yapısına göre kanatlar

- 3.1.4.1. İşlemesiz
- 3.1.4.2. Çizgi işlemeli
- 3.1.4.3. Nokta işlemeli
- 3.1.4.4. Sadece alt kontur işlemeli
- 3.1.4.5. Ucu sivri (üçgen) çubuk işlemeli
- 3.1.4.6. Ucu yay çubuk işlemeli
- 3.1.4.7. Yılan derisi görünümlü işlemeli

- 3.1.5. Kanat ucu formuna göre kanatlar
 - 3.1.5.1. Aşağıya yay
 - 3.1.5.2. Eşit genişlikte uzanan
 - 3.1.5.3. Ucu aşağıya-yukarıya yay
 - 3.1.5.4. Ucu daralan (sivrilen)
 - 3.1.5.5. Ucu genişleyen
 - 3.1.5.6. Ucu yukarıya-aşağıya yay
 - 3.1.5.7. Yukarıya yay
- 3.1.6. Kanat sayısına göre kanatlar
 - 3.1.6.1. İki kanatlı
 - 3.1.6.2. Dört kanatlı
- 3.1.7. Yukarıya kanatlı (yaklaşık 45 derecelik açı ile)
- 3.2. Güneş
 - 3.2.1. Çember
 - 3.2.2. Çift çember ve tümsek daire
 - 3.2.3. Daire
 - 3.2.4. Figürlü
 - 3.2.5. Oval
 - 3.2.6. Yarım çember insan figürlü
- 3.3. Kobra yılanı
 - 3.3.1. Kanatlı
 - 3.3.2. Sarkmış-yükselmiş
 - 3.3.3. Yükselmiş
- 3.4. Tanrı
 - 3.4.1. Ahuramazda
 - 3.4.2. Şamaş

4. SONUÇ

İlk olarak Mısır uygarlığında kullanılmaya başlayan, oradan da Yakın Doğu ve Anadolu kültürlerine yayılan ve British Museum koleksiyonunda bulunan kanatlı güneş diski görsellerinin ikonografik olarak incelendiği bu araştırmada; **Mısır'da** Greko-Romen, Roma Dönemi, Augustus (Octavian) Roma Dönemi, 11. Hanedan, 12. Hanedan-Amenemhat II Dönemi, 18. Hanedan-Amenhotep III Dönemi, 18. Hanedan, 19. Hanedan, Ramesside Dönemi (19.-20. Hanedanlar), 22. Hanedan, 25. Hanedan, 26. Hanedan, 27. Hanedan, 28. Hanedan, Geç Dönem, Yeni Krallık, Ptolemaios Hanedanı, İkinci Orta Dönem, Üçüncü Orta Dönem, Yeni Krallık (Sahra altı Afrika), Ahameniş, Tutankhamun Dönemi'nden, **Kıbrıs'ta** Orta Bronz Çağı uygarlığı, Fenike uygarlıklarından, **Irak'ta** Fenike, Asur, Ahameniş, Babil uygarlıklarından, **Suriye'de** Babil, Tarihi Suriye uygarlıklarından, **Anadolu'da** Hitit uygarlığından, **Asya'da** Asur, Babil ve Ahameniş uygarlıklarından (<https://www.britishmuseum.org/collection>) kanatlı güneş disklerinin görsel analizleri yapılmıştır. Örneklem kapsamında olup, analizi yapılan kanatlı güneş disklerinin en eskisi MÖ 3100-2950 yıllarına takvimlenen, Antik Mısır'ın son dönemi Geç Mısır'a ait bir scarap (Müze kayıt numarası: EA18535) üzerine çalışılmıştır. En yenisi ise MS 288 yılına takvimlenen Mısır Roma Dönemi'ne ait stel (Müze kayıt numarası: EA1696) üzerine çalışılmıştır (<https://www.britishmuseum.org/collection>).

Kanatlı güneş diskleri, farklı kültürlerde, farklı amaçlar, anlamlar ve temsil edişler için kullanılmışlardır. Mısır kültüründe kanatlı güneş diski Güneş'in bir sembolü olarak görülmekteydi. Abdullah'a göre, ilk olarak Mısır'da kullanılan kanatlı güneş diski, Suriyeliler ve Hititler aracılığı ile Mezopotamya'ya

geçmiştir. Mısır dışındaki ilk örneği ise MÖ 15. yüzyılda Mitanni mühürlerinde görülmüştür. Daha sonraki yıllarda buradan da Asur ve Yeni Babil sanatına aktarılmıştır. Ahameniş kültürü tarafından İran coğrafyasına taşınan kanatlı güneş diski, İran'da modern zamanlara kadar önemli bir amblem olarak kullanılmıştır. Ahameniş kültüründeki kanatlı güneş disklerinin Mısır kültüründekilerden en temel farklılığı, Güneş'i temsil eden çemberinin içinden yükselen insan büstü imgesidir (Abdullah, 2018).

Kanatlı güneş diski farklı uygarlıklarda değişik anlamlar yüklenerek tanrı ile ilişkilendirilmiştir. Mısır uygarlığında, Mısır tanrısı "Osiris" bazen kanatlı bok böceği, bazen de kanatlı bir güneş diski ile temsil edilmiştir. Bu da "Osiris" in gök cisimleri ve Güneş Tanrısı "Ra" ile özdeşleşmesinden kaynaklanmaktadır. Akad kültüründe tanrı sembolü olarak kullanılan kanatlı güneş diski, Suriye ve Levant bölgesi küçük krallıklarında, büyük tanrıları temsil etmek için tercih edilmiştir. Bu uygarlıklarda tanrıların büyüklüğünü temsil etmesi için çalışıldıkları yüzeylerin yüksek yerlerine konumlandırıldığı görülmektedir. Hititlerde de tanrısal bir atıf da ifade eden kanatlı güneş diskine Asur'da (Persler) bir figür eklenerek, daha sonra bu savaş tanrısına dönüştürülmüştür. Ayrıca Asur ve Babil tanrısı Shamash ile de özdeşleştirilmiştir. Pers ve Ahameniş uygarlıklarında tanrı Ahura Mazda ile ilişkilendirilmiştir. Kuzey Suriye ve Güney Anadolu'da Güneş imgesi yerine hilal şeklindeki Ay imgesi yerleştirilerek Ay Tanrısı ve fırtına tanrılarının birleşimi olarak tasarlanmıştır (Cornelius, 2014; Sayed Kitat, 2015; Ornan, 2005).

Mısır uygarlığında güneş çemberi ile kral ilişkilidir. Kanatlı güneş diski, Güneş Tanrısı "Ra"yı temsil etmesinin yanında kralı ve krallığı da temsil etmektedir. Bu bağlamda Birleşik Mısır'ın amblemi olarak da kullanılmıştır. Hitit uygarlığında "güneş" ünvanlı kral, kabartmalar ve mühürler üzerinde kanatlı güneş diski ile tasvir edilmektedir. Hitit sanatında "GÜNEŞİM" olarak anılan kraliyet adının hiyeroglif yazısında temsili olarak kullanılmıştır. Kanatlı güneş diski Mitanni, Asur ve Kıbrıs'ta da kralla bağlantılı veya krallık amblemi olarak kullanılmıştır. Suriye'de hükümdar ve gücü temsil etmek için, kraliyet mühürleri üzerinde sıklıkla "kraliyetin temsili" olarak görülmektedir. Kıbrıs'ta ayrıca dini amaçlarla da kullanılmıştır (Cornelius, 2014; Ornan, 2005; Sørensen, 2008). Orta Tunç Çağı'na (MÖ 2000 – 1600) tarihlenen mühürler üzerindeki kanatlı güneş diski motifleri Hitit kraliyet motifleri olarak kullanılmıştır (Mosleth King, 2022).

Mısır'da; Horus'un güneş diskinin iki kanadından her birinin Mısır'ın iki ülkesini (Aşağı ve Yukarı) koruma yeteneğine atıfta bulunmaktadır. Ayrıca anıtlarda Mısır ikonu veya sembolü olarak kullanılan kanatlı güneş diski, mezar dikili taşlarında "yenileyici bir sembol" olarak hizmet etmiştir. Bu özelliği ile Mitanni, Hitit ve Asur uygarlıklarında da kanatlı güneş diskine koruyuculuk atfedilmiştir. Bu uygarlıklarda ayrıca cenneti temsil eden bir imge olarak da kullanılmıştır. Bu anlamlar yanında, Mitanni ve Asur'da kozmik bir sembol olarak kullanılmış ve yağmurla da ilişkilendirilmiştir (Cornelius, 2014; Sayed Kitat, 2015).

Kanatlı güneş diski kullanıldığı birçok kültürde sadece benimsenmedi, Akad kültüründe olduğu gibi o kültüre özgü uyarlamaları da yapılmıştır. Mısır'da, kanatlı güneş diskinin kanatları Tanrı Horus (Gök Tanrısı) kanatlarından esinlenir ve koruyucu işlevi vardır. Mısır uygarlığında Nekhbet ile özdeşleşen akbabalar yerine kanatlı güneş diskleri ve kanatlı bok böcekleri de dönüşümlü olarak çizilmiştir. Suriye'de Ay imgesi eklenerek bir rozete, hatta insan gövdeleri eklenerek antropomorfik bir varlığa dönüştürülmüştür. Asur ve Urartu'da Pers giysili bir figür, kanatlı güneş diski içine yerleştirilmiştir. Asur sanatı, bazen yapısal olarak içinden yükselen küçük bir erkek figürünün üst kısmı ile kanatlı güneş diskini kullanmıştır. Bu figürün Tanrı "Assur" veya kralı temsil ettiği söylenebilir. Bu tasarımlarda kullanılan flamaların uçları "omega" şeklindedir ve alçalmaktadırlar. Asur'da da kanatlı güneş diski antropomorfik bir görünümde. Amblemin ortasına yerleştirilen "ateş eden tüy kuyruklu tanrı" bu kültürdeki kanatlı güneş diski tasvirine yapılan en önemli değişikliktir. Bununla da ambleme temsil ettiği tanrının savaşçı yönünü de katmışlardır. Bu değişiklikte savaşçı Asur halkına uygun bir simgelemeyi de gerçekleştirmiş oldular. Kıbrıs'ta kanatlı güneş diskine yapılan en önemli değişiklik erkek heykellerinin başlığı üzerinde çalışılan kanatlı güneş disklerinin, başlığın tüm kenarı boyunca uzanan kanatlarıdır. Suriye ve Anadolu kanatlı güneş diskleri Mısırlılar ile sanatsal bir yakınlık göstermez. Syro – Hitit güneş disklerinde Mısır'dakilerden farklı olarak "ureai" yoktur ve ANZU kartallıdırlar (Cornelius, 2014; Sayed Kitat, 2015; Sørensen, 2008, Ornan, 2005; Michaux-Colombot, 2008).

Sonuç olarak British Museum koleksiyonunda bulunan kanatlı güneş disklerinin analizi, kullanıldıkları farklı kültürlerde; çeşitli tekniklerin, uygulama yüzeylerinin ve imgelerinin kullanımının göstergesidir. Bu özellikleri ile de farklı açılardan araştırılmalarının önemli olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Abdullah, F. (2018). Egyptian Influence on Achaemenid Art. *Journal of Faculty of Archaeology*, 21, 11-25. Collection. (t.y.). The British Museum. <https://www.britishmuseum.org/collection>
- Cornelius, I. (2014). "Trading Religions" and "Visible Religion" in the Ancient Near East. Peter Wick ve Volker Rabens (Ed.), *Religions and Trade* içinde (s. 139-165). Boston: BRILL.
- Duncum, P. (2019). İmaj Analizine Giriş: Karma Yöntemlerin Değeri Üzerine. Suzan Duygu Bedir Erişti (Ed.), *Görsel Araştırma Yöntemleri* içinde (s. 9-18). Pegem Akademi.
- Gibson, C. (2013). *Semboller Nasıl Okunur*. Cem Alpan (Çev.). YemYayın.
- Ornan, T. (2005). A complex system of religious symbols: The case of the winged disc in Near Eastern imagery of the first millennium BCE. Claudia E. Suter ve Christoph Uehlinger (Ed.), *Crafts and Images in Contact: Studies on Eastern Mediterranean art of the first millennium BCE*. içinde (s. 207-242). Fribourg, Switzerland/Göttingen, Germany: Academic Press/Vonderhoeck Ruprect.
- Michaux-Colombot, D. (2008). *The Royal Hittite 'My Sun' and the Winged Sun Disk*. *International Congress of Asian and North African Studie*, Vol. 1, 329-354.
- Mosleth King, M. (2022). *Ancient Astronauts and Sumerian Aliens: The Fourth Kind as a Pseudo-Archaeological Narrative*, *Rosetta*, 27, 1-23. <https://doi.org/10.25500/rosetta.bham.00000002>
- Sayed Kitat, S. E. (2015). *The Iconography And Function Of Winged Gods In Egypt During The Græco-Roman Period*, *Journal of The Faculty of Tourism and Hotels*, 12(1), 47-70.
- Suter, C.E. ve Uehlinger, C. (2005). Crafts and Images in Contact: Studies on Eastern Mediterranean art of the first millennium BCE. Claudia E. Suter ve Christoph Uehlinger, (Ed.), *Crafts and Images in Contact: Studies on Eastern Mediterranean art of the first millennium BCE* içinde (s.1-2). Fribourg, Switzerland /Göttingen, Germany: Academic Press /Vandenhoeck Ruprecht. <https://doi.org/10.5167/uzh-140649>
- Sørensen L. W. (2008). *An "odd fellow"*. *Cahiers du Centre d'Etudes Chypriotes*, (38), 119-127.
- The British Museum (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1825-0503-99
- The British Museum (t.y.). *wall panel; relief*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1849-0502-15
- The British Museum (t.y.). *cowroid*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA28601
- The British Museum (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1912-0711-2
- The British Museum (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1959-0214-3
- The British Museum (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1849-0623-9
- The British Museum (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1835-0630-1
- The British Museum (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1843-1114-1

Görsel Kaynakları

- Görsel 1. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA8473
- Görsel 2. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA911
- Görsel 3. The British Museum. (t.y.). *pendant*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA86283
- Görsel 4. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1825-0503-99
- Görsel 5. The British Museum. (t.y.). *stamp-seal (?) ; amulet (?)*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1912-0228-2
- Görsel 6. The British Museum. (t.y.). *wall panel; relief*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1850-1228-24-26
- Görsel 7. The British Museum. (t.y.). *scarab*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/G_1894-1101-83
- Görsel 8. The British Museum. (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1945-1013-124.
- Görsel 9. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA338

- Görsel 10. The British Museum. (t.y.). *cowroid*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA28601
- Görsel 11. The British Museum. (t.y.). *naos; door*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA37496
- Görsel 12. The British Museum. (t.y.). *coffin*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA29587
- Görsel 13. The British Museum. (t.y.). *owl*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_N-9
- Görsel 14. The British Museum. (t.y.). *pendant*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA86283
- Görsel 15. The British Museum. (t.y.). *pectoral*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA7846
- Görsel 16. The British Museum. (t.y.). *stela (Egyptian)*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/X__7522
- Görsel 17. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA826
- Görsel 18. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA8478
- Görsel 19. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA22919
- Görsel 20. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA8469
- Görsel 21. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA8468
- Görsel 22. The British Museum. (t.y.). *coffin; human mummy; mummy-wrapping*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA29578
- Görsel 23. The British Museum. (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1827-0210-3
- Görsel 24. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA1633
- Görsel 25. The British Museum. (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1912-0711-2
- Görsel 26. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA835
- Görsel 27. The British Museum. (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1825-0503-135
- Görsel 28. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA8475
- Görsel 29. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA1427
- Görsel 30. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA969
- Görsel 31. The British Museum. (t.y.). *temple-relief*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA1450_4
- Görsel 32. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA1696
- Görsel 33. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA395
- Görsel 34. The British Museum. (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1945-1013-82
- Görsel 35. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA398
- Görsel 36. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA814
- Görsel 37. The British Museum. (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1846-0523-350
- Görsel 38. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA8471
- Görsel 39. The British Museum. (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1912-0511-14
- Görsel 40. The British Museum. (t.y.). *scarab*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1898-0222-4
- Görsel 41. The British Museum. (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1843-1114-1
- Görsel 42. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA641

- Görsel 43. The British Museum. (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_N-1068
- Görsel 44. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA147
- Görsel 45. The British Museum. (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1959-0214-3.
- Görsel 46. The British Museum. (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1960-0517-49
- Görsel 47. The British Museum. (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1849-0623-9
- Görsel 48. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA8482
- Görsel 49. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA22915
- Görsel 50. The British Museum. (t.y.). *stela*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA931
- Görsel 51. The British Museum. (t.y.). *cylinder seal*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1835-0630-1
- Görsel 52. The British Museum. (t.y.). *wall panel; relief*. https://www.britishmuseum.org/collection/object/W_1850-1228-24-26